

Inblick Hanninge

FÖR DIG INOM UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN I HANINGE KOMMUN

AKTUELLT FÖRSTELÄRARE
SOM COACHAR

PÅ PLATS KONKRET
MATTE HÖJER RESULTATEN

UTBLICK VAD VISAR
RANKNINGEN AV SKOLAN?

**ALLA
SKA MED!**

Metod för
bedömning
fångar eleverna

**FÖRSKOLAN
VÄNDE
TENDEN**

Arbetsituationen
i skolan står på tur

Evas uppdrag

*Eva Hartell är en av Hanninges skol-
utvecklare. Genom att utveckla lärarnas
metoder vill hon stärka eleverna.*

Ledare

DET MAN MÄTER STYR

Haninge har gått förbi 50 kommuner i betyg för grundskolans årskurs 9 – om vi jämför våra resultat 2004 med 2013. Tack alla lärare som bidragit till detta! Samtidigt sjunker Haninge i Lärarförbundets ranking. Hur hänger det ihop?

Svenska elever har förbättrat sina resultat på de nationella proven i matematik och ligger högt i engelska och svenska. Men i PISA sjunker Sverige dramatiskt. Hur ska vi förstå detta?

Det beror på att undersökningarna mäter olika saker. I Lärarförbundets ranking väger betygsresultaten relativt lätt jämfört med mått på lärartäthet, kostnader och andel barn inskrivna i kommunens förskolor.

I de svenska nationella proven mäts inte samma kunskaper som i PISA:s prov.

DET MAN MÄTER styr. Det kan vara bra om man mäter rätt saker. Men om mätningarna pekar i olika riktningar riskerar vi att verksamheten styrs åt många olika håll. Det minskar likvärdigheten i verksamheten.

Om Sverige ska få ett väl fungerande och likvärdigt skolsystem måste systemet hänga ihop. Vi måste komma överens om vad vi vill att eleverna ska lära sig. Därefter ska vi genomföra bra undervisning. Slut-

ligen kontrollerar vi att eleverna lärt sig det som var tänkt från början.

Just här har vi problem i Sverige. Kursplanerna i grundskolan är bra, men överfyllda. De riskerar att bli ett smörgåsbord att välja från. När elevernas kunskaper sedan ska kontrolleras kan det hända att elever inte fått undervisning om det som provas. Då har vi ett systemfel, trots goda insatser från lärare och all annan personal.

NÄR ELEVERNA SKA betygsättas utifrån kunskapskraven uppstår ytterligare problem. I kunskapskraven framhävs märkligt nog inte kunskaper. I stället ska matematikläraren bedöma att eleven kan "med viss säkerhet visa innebörden av centrala begrepp i handling" eller "föra enkla och till viss del underbyggda resonemang". Men – frågar sig vän av ordning – kan de räkna då?

Ett tydligt samband mellan mål, undervisning och uppföljning är en förutsättning för bättre resultat. Det gäller i alla skolformer och det borde reformarbetet inriktas på att skapa framöver.

Mats Öhlin, förvaltningschef

NYA NÄMNDBESLUT

Bokning av tolk

● Från och med 1 januari 2014 får alla enheter inom utbildningsförvaltningen själva boka tolk. Bokning görs direkt till Trancevoice. Tolk beställs via telefon eller nätet. Trancevoice kommer att fakturera enheterna direkt. Enheterna internfakturerar central stödavdelning kvartalsvis. Riktlinjer för beställning av tolk har skickats ut till enheterna.

Pris för bra pedagogik

● Det pedagogiska priset kommer att delas ut vid en gala i mars 2014 till nio pristagare. Priset delas ut inom kategorierna fritidshem, förskola, grundskola (två priser) samt gymnasium. Nya kategorier är årets skolkök, skicklig pedagog fritidshem, innovatör samt bästa miljöarbete. Det finns kriterier för varje utmärkelse. Nominering kan göras av alla medarbetare på utbildningsförvaltningen, men även av allmänheten.

Genomförandeplan klubbad

● Beslut har tagits av nämnderna i december om en genomförandeplan för Haninge kommuns skolplan. I planen ingår insatser och aktiviteter för 2014. Några exempel är att vi publicerar denna tidning, håller en förvaltningsintroduktion, utvecklar samarbete med ny företagshälsovård och förtydligar roller och beslutsnivåer i organisationen.

Vuxenutbildning består

● Haninge kommun kommer inte att delta i den gemensamma upphandlingen av vuxenutbildningen som förbereds i många kommuner i länet. Kommunen har egen verksamhet med bra volym och god kvalitet på Centrum Vux.

Kommunförbundet Stockholms län har frågat kommunerna hur man ställer sig till en gemensam vuxenutbildningsregion.

Inblick Haninge nr 1, 2014

AKTUELLT Förstelärare utan pekpinna 3

TEMA Arbetsituationen i skolan 6–11

PÅ PLATS Fredrika Bremer-skolorna 14–15

AKTUELLT Formativ bedömning fångar eleverna 4–5

PORTRÄTTET Eva Hartell 12–13

UTBLICK Rankningen – vad säger den egentligen 16

REDAKTIONEN: ANSVARIG UTGIVARE: Mats Öhlin **KONTAKTPERSON:** Margaretha Picano-Bergenholtz, margaretha.picano@haninge.se **TRYCK:** TMG Tabergs **REDAKTÖR:** Frida Johansson Kolloch **PRODUKTION:** Redaktörerna, www.redaktörerna.se

HELEN KAALING och Daniel Olofsson jobbar båda som förstelärare i kommunen. Men deras arbete är utformat på olika sätt.

Förstelärare utan pekpinningar

COACH, HANDLEDARE och kompetensutvecklare. Inblick har träffat två av Haninges förstelärare för ett samtal om förväntningar och tankar kring deras nya roll.

TEXT **KARIN CEDRONIUS** FOTO **ANNA RUT FRIDHOLM**

NU HAR HANINGES förstelärare varit på plats i en termin. Arbetsuppgifterna börjar ta form och rollen utkristalliserar sig.

– I början var jag lite frustrerad över att vi inte kom i gång så snabbt som jag hade hoppats, men nu är jag väldigt nöjd med det arbete som vi har åstadkommit hittills, säger Helen Kaaling, grundskolelärare 1–7 på Mäsöskolan, som tillsammans med skolans specialpedagog ägnar sin tid som förstelärare åt att handleda kollegor.

– Vi är med i klassrummet, observerar och kommer med förslag på nya lösningar. Det

är ett ärofyllt uppdrag och ett stort förtroende, där bemötande och ödmjukhet är A och O. Vi kommer inte in med pekpinningar, utan är där för att ge stöd och utveckla.

FRAMFÖR ALLT HANDLAR hennes och de andra förstelärarnas roll om att coacha sina kollegor samt att driva och utveckla skolan.

Responsen har varit positiv, berättar Helen, som lägger hela 50 procent av sin tjänst på förstelärarrollen. På Brandbergsskolan, där Daniel Olofsson arbetar som musiklärare, är en timme i veckan avsatt för

förstelärarna och arbetet ser lite annorlunda ut.

– Vår främsta uppgift är att leda arbetet med att utveckla den formativa bedömningen på vår skola, och på längre

FÖRSTELÄRARE

DEN SOM kommer i fråga som förstelärare ska bland annat:

- vara legitimerad lärare enligt skollagen
- kunna redovisa minst fyra års väl vitsordat arbete med undervisning

inom ramen för en eller flera anställningar

- ha visat särskilt god förmåga att förbättra elevernas studieresultat och ett starkt intresse för att utveckla undervisningen

EN ANSÖKAN till en förstelärartjänst behandlas av skolans rektor. Linjefchefen tillstyrker eller avstyrker ansökan efter samråd med fackliga parter. Tillstyrkta ansökningar tillsätts av förvaltningschefen.

sikt i hela Haninge. Men vi har också en coachande del där vi besöker kollegornas lektioner och ger feedback.

Han tycker om idén med förstelärare men säger i samma andetag att det är långt ifrån tillräckligt.

– Det är bra att höja lärarnas status med karriärtjänster, men det behövs mer, till exempel högre lärarlöner. Vi lärare behöver dessutom mer utrymme att reflektera över vårt arbete.

UNDER HÖSTEN HAR alla Haninges förstelärare gått en tvådagars utbildning i "Det coachande samtalet" med pedagogikexperten John Steinberg. En bra kurs som gav en kickstart. Helen och Daniel skulle gärna se fler tillfällen att träffa sina förstelärarkollegor för erfarenhetsutbyte.

Hur gynnar förstelärarsystemet eleverna?

– Genom att coacha lärare kan vi lösa många problem på ett tidigt stadium. Med ganska små medel kan man vända en besvärlig situation, säger Helen Kaaling.

Daniel Olofsson tillägger:

– Inget sker över en natt. Det är ett långsiktigt kvalitetsarbete där förstelärarna är en del i en större helhet.

ILLUSTRATION: SHUTTERSTOCK

MED FORMATIV bedömning är målet att samtliga elever ska engageras och bli aktiva.

Formativ bedömning fångar eleverna

I STÄLLET för handuppräkring dras glasspinnar med elevernas namn och med hjälp av "exit notes" får eleverna sammanfatta vad de lärt sig på dagens lektion. Nu provas arbetssättet formativ bedömning i fyra av Haninges grundskolor.

TEXT EVA-LOTTA SIGURDH

DET VAR NÄR grundaren och "gurun" Dylan Wiliam kom till Haninge för ett par år sedan och föreläste om konceptet som idén föddes: tänk om det faktiskt finns knep för att göra eleverna ännu mer delaktiga i sitt eget lärande. Och tänk om man som lärare hela tiden kan se var eleverna befinner sig och anpassa sin undervisning efter det.

I samband med skolstarten i höstas sjösattes konceptet som går ut på att just få med varenda elev på tåget. Hela tiden. Lektion för lektion.

KATHRIN NORDLINDER, högstadielärare på Tungelsta skola, ger några konkreta exempel på hur metoden används.

– Jag har till exempel helt slutat med handuppräkring i

vissa grupper. I stället drar jag en glasspinne med elevens namn när jag ställer en fråga. Det gör att eleverna skärper sig, eftersom de aldrig vet när de ska få en fråga.

Men man måste förstas

ställa frågorna på ett sådant sätt att ingen känner sig uthängd när man använder den här tekniken, betonar både Kathrin Nordlinder och Susanne Holmberg, också hon lärare fast för de yngre barnen på lågstadiet på Båtmansskolan:

– Jag ställer till exempel aldrig "rätt-eller-fel-frågor",

utan mer: "Hur tänker

du nu?" eller "Var-

för tycker du så?"

Det handlar om att gå ifrån synsättet att läraren alltid sitter inne med svaren till att hitta svaren tillsammans med eleverna.

En annan teknik är "exit note", som går ut på att få en

Susanne Holmberg,
lågstadie lärare

överblick över vad eleverna fått ut av dagens lektion. Varje elev får vid slutet av lektionen skriva ner svaret på en fråga kopplad till det som precis gåtts igenom. På så vis vet läraren på vilken nivå nästa lektion ska påbörjas.

ANDRA FÖRDELAR MED formativ bedömning som lyfts fram på försöksskolorna i Haninge är att lärarna, som en del av konceptet, också observerar varandras lektioner.

– Att pröva teknikerna i den vardagliga undervisningen och kontinuerligt utvärdera med kollegorna gör att alla vågar testa – och alla vågar misslyckas, säger Jonas Åkesson, rektor på Båtmansskolan.

Johan Ahlqvist, rektor på Tungelsta skola, avslutar:

– Det här kommer vi definitivt att fortstätta med även efter försöksperioden på två år, säger han.

FORMATIV BEDÖMNING

FORMATIV BEDÖMNING

bygger på ett samspel mellan lärare och elev, där läraren med hjälp av olika tekniker kan följa elevens lärande och anpassa och utveckla sin undervisning efter det. Det unika med teknikerna är att samtliga elever i klassrummet engageras och aktiveras.

Metoden kan beskrivas som en kontinuerlig process, som går ut på att eleven hela tiden görs delaktig i sitt lärande och därigenom får förståelse för vad som krävs för att nå olika mål. Både långsiktigt och lektion för lektion.

Kort & gott

Samlad kompetens för ungdomar

● En särskild enhet riktad till ungdomar mellan 16 och 20 år som varken arbetar eller går i skolan bildades i höstas i Haninge kommun.

Här finns bland annat studievägledare och beteendevetare samt olika samarbetspartners som tillsammans ska lotsa och motivera dessa ungdomar på deras väg mot vidare studier eller ut i arbetslivet. Syftet med samarbetet är att lättare kunna erbjuda individuellt anpassade åtgärder.

Förskola med miljöprofil

● Hållbar utveckling och miljötänkande står i fokus för Haga/Gudös nya förskola Gudö Förskola som öppnades vid årsskiftet. Dels är själva huset ett så kallat passivhus, med särskilda energikrav, dels genomförs den dagliga verksam-

GUDÖ FÖRSKOLA stod klar vid årsskiftet. Förskolan har en tydlig miljöprofil.

heten av miljöperspektivet bland annat genom att låta barn sova middag ute.

Förskolan, som har eget kök och egen kock, öppnades initialt med två avdelningar om sammanlagt 32 barn. På sikt räknar man med att kunna ta emot runt 115 barn.

Central mottagning för nyanlända elever

● En central mottagning för nyanlända elever inrättas i Haninge. Syftet är att tydliggöra för alla

nyanlända elever och deras familjer vart de ska vända sig och samtidigt avlasta skolornas arbete med att kartlägga dessa elevers tidigare bakgrund. Tre heltidstjänster bestående av en skolsköterska och två handläggare – båda lärare med erfarenhet av den här elevgruppen – ska tillsammans göra en första grundläggande hälso- och kunskapsmässig bedömning.

Målsättningen är att ge alla elever en så individanpassad placering som möjligt.

SKOLINSPEKTIONEN PÅ BESÖK

Nu står Haninge på tur. Under våren kommer all skolverksamhet i kommunen att granskas av Skolinspektionen.

Granskningen görs genom bland annat besök på skolorna och intervjuer med personal, elever, föräldrar och politiker.

Elevernas resultat är en av de saker som kommer att granskas, en annan att alla eleverna får den undervisningstid som de har rätt till enligt skollagen.

VI ... RÄCKER INTE TILL!

DET ÄR kontentan av undersökningen om lärarnas arbetssituation i kommunen. Ribbyskolans Stefan Friberg och Tonje Askling Hansson jobbar för förändring.

TEXT ANNA HJORTH
BILD ANNA RUT FRIDHOLM

STEFAN FRIBERG, rektor på Ribbyskolan, har på flera sätt försökt att frigöra tid för lärarna. För tid är en bristvara.

"Precis så där är det!" Så har många lärare reagerat efter att ha läst rapporten "Lärares arbete" som gjordes i Haninge förra året. Den förmedlar bilden av ett jobb där det är svårt

att hinna ta paus, där man ständigt blir avbruten, där det är svårt att räkna till och där många elever har behov av särskilt stöd. Många lärare känner sig också ensamma med ett tungt ansvar, går till jobbet fast de egentligen är sjuka, tycker att dokumentationen tar för mycket tid och är frustrerade över datasystemen.

På Ribbyskolan mitt i Västerhaninge går 413 tonåringar i sjuan till nian och de undervisas av 43 lärare. Tonje Askling Hansson är en av dem. Hon är

lärare i en klass för elever med särskilda behov och dessutom utvecklingsledare i sitt arbetslag. Tonje och kollegorna kände igen sig i stora delar av undersökningen.

– I vårt uppdrag ingår ständiga avbrott. Dessutom är arbetsuppgifterna oerhört många och av varierande slag, vilket gör att det blir svårt att mäta med. Och det har blivit mer, exempelvis genom de ökande kraven på dokumentation. Då blir det att man försöker passa på att utnyttja de luckor som finns, till exempel att ringa en förälder på väg mellan två lektioner, säger hon.

Stefan Friberg, som är rektor på samma skola, håller med.

– Rapporten ger en riktig bild av lärarnas arbetsbörda, som är tuff. Ska man göra allt så räcker inte veckan till.

MÅNGA AV DE områden som upplevs som problem beslutas och regleras på en nivå där varken kommunen eller rektorerna har möjlighet att styra. Det handlar exempelvis om hur skollagen ser ut och om regler för betygssättning och nationella prov. Men när det gäller andra saker finns det möjlighet att både påverka och förändra, berättar Johannes Pålsson, som är grundskolechef.

– I första hand jobbar vi nu vidare i rektorsgrupperna, eftersom mycket enligt skollagen ligger på rektorsnivå.

Men vi har också tagit till oss av kritiken och bland annat förenklat rutinerna kring de kommunala kunskapskontrollerna och vi ska byta till ett nytt pedagogiskt verksamhetssystem som kan stödja personalen med exempelvis planering, bedömning och

andra administrativa rutiner.

På Ribbyskolan har rektorn Stefan Friberg gjort flera saker för att avlasta lärarna och frigöra mer tid för det pedagogiska arbetet. Vissa saker, som att sammanställa giltigt och giltigt →

"I DEN ALLMÄNNA SKOLDEBATTEN KAN ALLT VERKA NATTSVART."

ÖPPNA DÖRR

LÄRARYRKET ÄR traditionellt sett ett ensamarbete. Att våga öppna dörrar, både till sina kollegor och till klassrummet, kan skapa en bättre arbetssituation.

TEXT ANNA HJORTH

DET FINNS INGEN enkel och snabb lösning till en bra arbetssituation. Men det finns saker som underlättar.

– Det handlar mycket om förhållningssätt till omgivningen. Om man är motiverad och engagerad kan man påverka mycket själv, säger Eli Kolaas, som är personalkonsulent på Kunskapsskolan, coach och utbildare med fokus på psykosocial arbetsmiljö.

Nyckelorden är öppenhet och kom-

NUMERA DELAR alla kollegor på Ribbyskolan på ett gemensamt arbetsrum. Mycket för att kunna ta hjälp av varandra. På bilden Stefan Friberg och Tonje Askling Hansson.

UNDERSÖKNING SOM START PÅ FÖRÄNDRING

STUDIEN "Lärares arbete – En bild av lärares arbets-situation och tidsanvändning sett utifrån ett antal lärares vardag inom den kommunala grundskolan i Haninge kommun" gjordes under 2012. Undersökningen bygger på hel-dagsobservationer av lärare i arbete samt uppföljande intervjuer. Den har genomförts i samarbete med Södertörns högskola.

sin tid, balansen mellan elevtid och administrativ tid – och vad det är som påverkar tidsanvändningen.

RAPPORTEN har distribuerats till alla lärare i grundskolan i Haninge. Dessutom har alla fått ett brev från chefen för utbildningsförvaltningen, som återkoppling på förslag och idéer som kommit in från lärarna.

SYFTET med rapporten var att undersöka hur lärarna använder

LÄRARE SKAPAR BRA ARBETSKLIMAT

munikation. Det gäller i de flesta yrken, men enligt Eli Kolaas, som själv är lärare i grunden, är det särskilt viktigt i skolan.

– I undervisningen är det du själv som är "produkten" och det måste man ta hänsyn till. Går man in och exempelvis kritiserar en kollegas sätt att undervisa är det stor risk att det uppfattas som ett personligt påhopp.

Den som däremot kommunicerar på ett sätt som skiljer på det personliga och det professionella har goda möjligheter att få till en öppenhet med sina kollegor. Både genom samtal om hur man arbetar, men också genom att öppna dörrarna till varandras klassrum. Att våga ta hjälp

av varandra, till exempel att släppa in kollegan på den där lektionen som alltid känns svår. Det är exempel på hur man aktivt kan påverka sin arbetsituation – vilket i sig är viktigt för hur bra vi trivs, menar Eli Kolaas.

Eli Kolaas
personalkonsulent

Andra faktorer som påverkar känslan för jobbet är att man har rätt kompetens för arbetsuppgifterna, att man är i ett sammanhang som känns tryggt och att man ser värdet av det jobb man utför.

– Det handlar också om att ha tydliga ramar för vad man ska göra i olika situationer. Där kan nog läraren känna sig villrådig ibland. Risker är då att man undviker att agera, och det blir inte bra för arbetsmiljön.

Därför är det viktigt att skapa mer utrymme för samtal och reflektion i skolan, exempelvis på arbetsplatsträffar.

4 TIPS FÖR ATT SKAPA EN BRA ARBETSSITUATION

- 1** Släpp in kollegorna i klassrummet. Ni har saker att lära av varandra.
- 2** Skilj på person och profession. Det är lätt att kritik uppfattas som personangrepp.
- 3** Ställ krav på att få tydliga ramar för

ditt uppdrag och dina befogenheter. Då vet du vad du själv kan påverka och vad som är någon annans ansvar.

4 Om du känner dig missnöjd: var konstruktiv och lösningsfokuserad.

EN APP har tagits fram för den pedagogiska planeringen. Den kommer att hjälpa till att spara tid för Tonje Askling Hansson.

➔ frånvaro, ligger numera på elevhälsosteamet och inte på lärarna. Det innebär bland annat att lärarna slipper att ”jaga” föräldrar för att rapportera att deras barn är frånvarande.

– En annan viktig sak är att vi har frigjort tid och satt in vikarier för att lärarna ska kunna hålla utvecklingssamtalen på dagtid. Och så har vi ökat på tiden för samrättning av de nationella proven.

ANDRA KONKRETA EXEMPEL från Ribbyskolan är att man satsat på ny teknik, bland annat med surfplattor och en skräddarsydd app för den pedagogiska planeringen. Där kan såväl lärare som elever och föräldrar följa planeringen av ett kursmoment, vilket också gör att lärarna lättare kan ta del av varandras erfarenheter. På så sätt hoppas man minska känslan av utsatthet och ensamarbete. Samtidigt är appen och surfplattorna exempel på nya arbetssätt och rutiner som tar tid och bidrar till lärarnas arbetsbörda – åtminstone till en början.

– Det innebär också att vi lärare blottar oss för varandra, vilket för många är ett nytt sätt att lära och

utvecklas. Här behöver vi olika tid på oss. Men jag tror att vi kommer att ha stor nytta av att vi får mer insyn i hur kollegorna jobbar och vad vi kan lära oss av varandra. Det kommer också att spara tid när vi kan inspireras av varandras planering, säger Tonje Askling Hansson.

I och med undersökningen ”Lärares arbete” fick alla berörda i kommunen en gemensam bild av hur verkligheten kan se ut för lärarna i skolan. Nu hoppas grundskolechefen Johannes Pålsson att den ska leda till förändring, och poängterar att signalerna tas på allvar.

– I den allmänna skoldebatten kan allt verka nattsvart. Men vi får inte glömma att vi har fantastiska lärare som gör ett otroligt bra arbete. Det är viktigt att de inte får känslan att ”vi är dåliga”, för på vissa sätt handlar det om att varken staten eller vi på förvaltningen har gett lärarna det stöd som behövs. Nu ska vi tillsammans försöka förbättra det. 🍌

FÖRSKOLAN

SVARTA RUBRIKER och kritik fick Haninges beslutsfattare att satsa på stora förändringar i förskolan. Några år senare är läget ett annat med nöjdare medarbetare, barn och föräldrar. Recept: tydligare struktur och ett nytt förhållningssätt.

TEXT ANNA HJORTH BILD ANNA RUT FRIDHOLM

LYCKADES VÄNDA TRENDEN

Det var 2004 som tidningarna utnämnde Haninge som sämst i landet på barnomsorg. Det blev en väckarklocka som satte i gång ett omfattande utvecklingsarbete, berättar Henrik Lindh, som är central förskolechef i kommunen.

– Vi tog bland annat fram en rapport som visade vilka bristerna var och från och med 2008 har vi genomfört stora förändringar. Det handlar om både organisation och struktur. Vi har till exempel skilt på förskola och skola och nu i år har vi sjösat en ny organisation med färre och större förskoleenheter, berättar han.

På en av de nybildade enheterna, Vendelsö-Söderby med 388 barn och 80 medarbetare, är Birgitta Larsen förskolechef. Hon har arbetat i förskolan i Haninge sedan 1999 och har genomfört förändringarna på nära håll.

– I dag lyssnar vi mer på barnen och utgår från vad vi tror att de är nyfikna på.

PEDAGOGEN Judith Östman på förskolan Skeppet pysslar tillsammans med Ell Åkerlund, Liam Nikic Bouweng och Alice Stenmark.

Birgitta Larsen,
förskolechef

Utifrån det skapar vi projekt som vi arbetar med. Vi observerar och reflekterar tillsammans kring verksamheten och det barnen gör. Sedan fortsätter vi att utforska med dem, både i projekt och i den dagliga verksamheten. Årets tema är till exempel naturens under.

Det här arbetssättet, som kallas för pedagogisk dokumentation, ger också barnens familjer en bra möjlighet att få insyn i verksamheten.

BIRGITTA LARSEN POÄNGTER hur viktigt det är att skapa tid för reflektion på förskolan för att komma vidare i arbetet med projekten. För att det ska vara möjligt krävs det en tydlig struktur och en organisation som är nedtecknad och känd av alla som arbetar i enheterna.

Det är också viktigt att tydliggöra var olika beslut fattas – och av vem eller vilka.

– Det skapar lugn och gör det möjligt att påverka sin arbetsituation. Det får inte finnas en känsla av att beslut fattas i korridorerna. I och med att vi har tecknat ned vilka forum som gäller för vad undviker vi sådant och får dessutom möjlighet att lyssna in fler kompetenser innan besluten fattas.

IDÉER FRÅN FÖRSKOLAN

UTGÅ från verksamhetens behov och skapa en organisation och struktur utifrån det.

PRIORITERA och öronmärk tid för reflektion och planering. Om vi

tycker det är viktigt måste vi också organisera för det.

SKAPA en tydlig ordning för beslutsfattandet och skriv ned den så att den är känd av alla.

EVA HARTELL

ÅLDER 40 år.

GÖR Deltidsanställd som skolutvecklare i Haninge kommun. Doktorand på KTH, avdelningen för lärande.

BAKGRUND Legitimerad lärare och lektor i teknik, matematik, geografi, biologi, kemi och fysik. Filosofie licentiat.

KURIOSA Styrelsemedlem i den ideella föreningen Snilleblixarna och Tekniklärarnätverket ABC. Medlem i LMNT, Lärare i matematik, naturvetenskap och teknik, och Smal, Sveriges matematiklärarförening.

HOPPAS PÅ AV DET

NYA ÅRET Att alla barn ska utvecklas i alla skolämnen och ha det bra! För egen del: att publicera några artiklar och att Haninge fortsätter att satsa på skolan.

Eva brinner för lärandet

DET PRATAS mycket om skolan just nu. I Hanninge kommun satsar man stort. Det är bra, tycker Eva Hartell, anställd som skolutvecklare.

TEXT ANNA-KLARA FRESK ASPEGREN BILD CAROLINE TIBELL

Bedömning. Låter det hårt? Då ska du höra Eva Hartell berätta om sitt favoritämne. Hon är läraren som började forska om bedömning av lärande och som brinner för elevens bästa. Men inte genom att bli förförd, som hon uttrycker det.

– Mitt arbete går ut på att hitta, sprida och förstå sätt som läraren kan använda i bedömningen av elevernas kunskaper. Det är lätt att känna sig bekräftad – och därmed också tro att eleven förstår – när man möter en vaken blick, ser någon som antecknar flitigt eller som nickar jakande under en lektion. Men det behöver inte betyda att de eleverna förstår mer än någon som ser passiv ut. Det är inte alldeles självklart att alla lärare vet hur de ska gå till väga för att veta om de når fram.

HON VET VAD hon pratar om. Efter tio år som lärare i matte, no och teknik började hon intressera sig för att komma vidare på något sätt men var inte helt säker på hur.

– Jag var mamedlig när Lärarlyftet kom 2009 och det gavs en chans att få börja forska. Jag kände mig inte alls intresserad. Men hur det nu var så sökte jag ändå! berättar Eva med ett skratt åt det faktum att hon ändå var

så pass nyfiken att hon skickade in en anmälan.

Och på den vägen är det. Hon blev en av tolv doktorander i forskarskolan Tuff, Teknikutbildning För Framtiden och sedermera på KTH, avdelning lärande. Hon är också en hängiven beundrare av engelska duon Paul Black och Dylan Wiliam, vars teorier Evas licentiatavhandling bygger på.

Deras arbete visar ett tillvägagångssätt som kallas formativ bedömning som, enkelt beskrivet, bygger på de tre frågeställningarna: Vart ska jag? Var är jag nu? Hur ska jag komma till målet?

– Det där måste eleverna få en chans att reda ut. Forskning visar att elever presterar bättre om de vet vad som ligger till grund för betygssättning och bedömning. Då är det avgörande att läraren ställer rätt typ av frågor för att säkerställa att eleverna förstått.

NYFIKENHETEN HAR EVA också kvar och den är ett av hennes främsta arbetsredskap. I hennes Twitter-flöde kan man till exempel hitta smarta kommentarer som ”Varför gå över ån efter vatten? När besökte du din kollegas klassrum sist?”

Svårare än så behöver det inte vara att få nya idéer och inspiration.

Att Eva blev lärare är mycket tack vare en annan lärare.

– Jag minns det tydligt. Det var en gymnasielärare jag hade som sa att det var ett roligt jobb. Så här i efterhand kan jag bara konstatera: det är det! Nu är det min tur att inspirera. Jag vill hjälpa lärare att locka fram det där som glimmar till när en elev plötsligt förstår vad det hela handlar om.

HANINGE KOMMUN ÄR en av de första i landet att så systematiskt och genomtänkt använda sig av Blacks och Wiliams teorier och verktyg. Eva betonar att det är i det närmaste unikt med så långsiktiga satsningar annat än på papperet.

– Det är mycket bra att kommunen tänker långsiktigt kring detta. Jag tror att det beror på att det finns en politisk enighet kring detta i kommunen och att vi har en engagerad skolchef.

Att satsa på att anställa en skolutvecklare

som Eva verkar också ha varit ett smart drag. Hennes forskning om bedömning ligger helt i tiden med den dagsaktuella debatten om tillståndet i skolan.

– Genom att hjälpa läraren stärker man också eleverna. Lärarna behöver fånga upp och väcka elevernas intresse redan från första skoldagen – inte släcka det, säger hon.

**”GENOM
ATT HJÄLPA
LÄRAREN
STÄRKER
MAN OCKSÅ
ELEVERNA.”**

"NÄR DET ÄR JOBBIGT ÄR MAN PÅ RÄTT VÄG"

Med färgglada stickor, läskburkar och brinnande ljus har lärarna i mattelabbet på Fredrika Bremerskolorna gjort matematiken konkretare. Och eleverna har höjt både resultat och självförtroende.

TEXT KATARINA BJÄRVALL BILD FELIPE MORALES

Et tjugotal ton-åringar vid fem runda bord bygger rader av kvadrater med små stickor i olika färger – och ritar kvadrater, räknar kvadrater, pratar kvadrater, ja till och med skriver kvadrater.

Uppgiften för klass VO13 är att skapa en formel för hur många stickor som behövs för att bygga en lång rad av fyrkanter, som klippt ur ett rutat block.

– För varje ruta lägger man till tre stickor, funderar Madde Flognfelt.

– Och den första rutan? frågar läraren Mikael Holmlund.

– Fyra stickor ...

Mikael Holmlund ler.

LABORATIV MATEMATIK UTGÅR från det mest konkreta – stickorna, eller antalet läskburkar som ryms i Torvallhallen, eller tiden det tar för ett ljus att brinna ner – och söker sig

därifrån mot abstraktionerna. Eleverna arbetar ofta i grupp och kompletterar siffrorna med annan kommunikation: laborationer utanför klassrummet, bilder, skrivna förklaringar och muntliga presentationer.

– Men vi strävar alltid dit, säger Mikael Holmlund och pekar med tummen mot en av klassrummets vita tavlor där en elevgrupp har skrivit en prydlig formel: $4 + n \times 3$.

PRECIS SOM INOM traditionell matematik ska eleverna kunna formulera egna generaliserbara lösningar. Och det gör de för det mesta. Metoden har varit så framgångsrik att Mikael Holmlund och hans kollega Niklas Pihl belönades med

Haninge kommuns pedagogiska pris 2011. De är också båda nyblivna förstelärare.

Bakgrunden till satsningen på laborativ matematik var den likgiltighet som många elever tidigare kände inför matten, berättar Niklas Pihl.

– Många har misslyckats och vill helst välja bort matten. Men nästan vad som helst är kul om man gör det tillsammans och på riktigt.

DIALOGEN I KLASSRUMMET är intensiv, men några elever tycker att det är jobbigt att behöva beskriva uträkningen med ord. Finns det en risk att elever som är bättre på matte än på språk hamnar i underläge?

– När det är jobbigt är man på rätt väg, det är då man lär sig, säger Niklas Pihl.

– Men det ska vara en så öppen uppgift att alla ska komma en bit, säger Mikael Holmlund.

De båda kollegorna arbetar rätt ihop. De jobbar på samma sätt men parallellt i olika klasser, de delar med sig av metoden till kollegor och de är varandras coacher.

– Vi behöver hela tiden prata med varandra för att utvecklas, säger Niklas Pihl.

KLASSRUMMET TÖMS, MEN Madde Flognfelt dröjer sig kvar vid tavlan för att försäkra sig om att hon har fattat rätt.

– För en gångs skull känner jag mig duktig på matte, säger hon innan hon går. 🍷

VAD TYCKER DU OM DEN LABORATIVA MATTEN?

FANNY RÖHL, VO13:

– Man lär sig att tänka på nya sätt när man får höra hur andra tänker. Och man kommer ihåg bättre när man har pratat om uppgifterna.

SAJAD ADEL, VO13:

– Det är det bästa sättet att lära sig. Man ger och tar emot olika åsikter och uträkningar som man aldrig har sett förr. Men ibland när man inte förstår så skäms man lite, för här märker alla det.

SARA NORDBERG GRAEMER, VO13:

– Det är alltid jobbigt att skriva i matte, det blir mer komplicerat. Men man lär sig mer när man får bilder i huvudet.

LABORATIV MATEMATIK

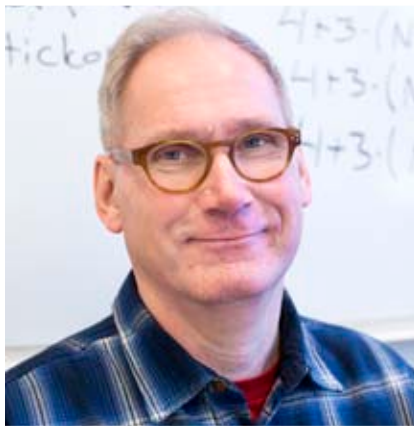
UTMANING Eleverna på Fredrika Bremerskolorna var oengagerade och saknade självförtroende inom matematiken.

LÖSNING Lärarna Mikael Holmlund och Niklas Pihl har, efter studier hos Nationellt centrum för matematik (NCM) vid Göteborgs universitet och en kurs i kreativ matematik vid Karlstads universitet, brutit ner elevernas motstånd. De har öppnat matematiken med konkreta uppgifter, gruppdynamik, bilder och ord.

RESULTAT Eleverna har fått bättre matematiskt självförtroende. 70–80 procent av mediaeleverna i årskurs 1 klarar nationella provet, jämfört med 30 procent tidigare.

Ovan: **MIKAEL HOLMLUND** trivs när diskussionerna i klassrummet är intensiva. Här med eleverna Madde Flognfelt, Sajad Adel och Sara Nordberg Graemer.

Till höger: **NIKLAS PIHL** har tillsammans med kollegan Mikael Holmlund belönats med pedagogiska priset.

Ovan: **SAINABOU NJIE** hör till dem som lyft sina mattekunskaper tack vare den laborativa pedagogiken.

UTBLICK
RANKNING

RANKNINGEN – VAD SÄGER DEN EGENTLIGEN?

ENA ÅRET i topp, nästa ett ras med tiotals placeringar. Att ranka kommuner har blivit populärt. Men hur mycket kan man lita på rankingar och vad visar siffrorna egentligen?

TEXT KARIN CEDRONIUS

RANKNINGAR OCH LISTOR är hett material för medierna. Nya skolrankningar skapar braskande rubriker.

De som hamnar i topp blir glada medan de i boten får försvara sig. Men det finns anledning att vara kritisk. Inte alltför sällan

blandar undersökningarna ihop resurser och resultat.

– Visst är rankingar och jämförelser mellan kommuner viktiga och de kan vara bra

verktyg för erfarenhetsutbyte. Men det är viktigt att de håller hög kvalitet och mäter det de säger att de ska

mäta. Annars är det inte säkert att de säger något om kvali-

"DET ÄR INTE SÄKERT ATT DE SÄGER NÅGOT OM KVALITETEN"

teten på skolan, säger Flavja Abeshi, kvalitetscontroller på utbildningsförvaltningen.

I Lärarförbundets senaste ranking av Sveriges skolor gick Haninge från plats 267 till 287. Trista siffror, men vid en närmare granskning visar det sig att de inte säger hela sanningen.

– Eftersom Lärarförbundet i sin roll som fackförbund vill främja medlemmarnas intressen är det naturligt att flera av kriterierna i deras ranking handlar om lärarlöner, hur

kommunen är som avtalspartner och liknande snarare än om eleverna, säger Flavja Abeshi och fortsätter:

– Haninge har gått om 50 kommuner i betygsutveckling sedan 2004 och hamnar i år på plats 235. Vårt genomsnittliga meritvärde har ökat

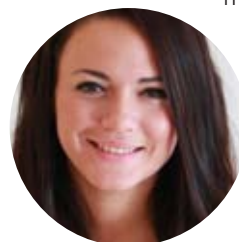
med 12,2 meritpoäng

jämfört med landets snittökning på 5,9. Det säger mer om skolan än antalet barn som är inskrivna i förskolan eller hur lärartätt vi har.

Så rådet blir att ta rankingar med

en nypa salt och i stället fokusera på det som verkligen visar hur man har uppnått sina mål, nämligen elevernas resultat.

Och där har Haninges skolor gjort en stadig resa uppåt.

Flavja Abeshi, kvalitetscontroller

Skolan i bild – en originalserie för Inblick Haninge av Markku Huovila

OM LÄGET I DEN SVENSKA SKOLAN

ILLUSTRATION: MARKKU HUOVILA